

EKSPROPRIATION TIL OFFENTLIG VEJ

Vejdirektoratet har behandlet en klage fra advokaten på vegne af K og N C T over Kommunens afgørelse af 28. maj 2009 om ekspropriation af del af ejendommen matr.nr. 5, til offentlig vej med henblik på at skabe adgangsvej mellem råstofgravene etape 1 og 2 på ejendommene matr.nr. 5 ae og 5 q smst.

Klager skriver blandt andet, at

- der ikke er hjemmel til at ekspropriere, fordi der sker ekspropriation til en privat/offentlig vej mellem 2 private jordstykker
- det ikke fremgår af afgørelsen, om der er tale om en offentlig eller privat vej
- ekspropriationen ikke er foretaget ud fra almene samfundshensyn, men alene af hensyn til private interesser
- etablering af et transportbånd på det eksproprierede areal vil bevirke, at klager ikke kan udnytte sin ejendom nord for transportbåndet til græsning.

Vores afgørelse

Der er ikke hjemmel i vejlovens¹ § 43 til at ekspropriere til offentlig vej, når denne vej alene skal forbinde 2 private ejendomme hen over tredjemands ejendom. En sådan vej er ikke offentlig, allerede fordi den ikke vil være åben for almindelig færdsel, jf. definitionen på offentlige veje, vejlovens § 1, stk. 1.

Vejlovens § 43, stk. 1, indeholder heller ikke hjemmel til at ekspropriere til privat vej i den foreliggende situation.

Vi tilsidesætter derfor kommunens ekspropriationsbeslutning af 28. maj 2009 som ulovlig og skal anmode kommunen om at trække afgørelsen tilbage.

Baggrund

Kommunen meddelte den 16. juni 2009 N C T, at kommunen den 28. maj 2009 havde truffet afgørelse om, at den havde foretaget ekspropriation til adgangsvej mellem råstofgravene etape 1 og etape 2.

Ekspropriationen omfatter 2665 m² af matr. nr. 5 af.

Det fremgår af sagen, at råstofområderne på ejendommene, matr.nr. 5 ae og 5 q, er ejet af et privat firma K A/S.

Råstofområderne er placeret uden for bymæssig bebyggelse (i landzone).

Det fremgår af notat af 7. maj 2009, at ekspropriationen er gennemført til anlæg af en privat vej. Kommunen har bekræftet dette ved telefonsamtale den 29. september 2009.

Hvad Vejdirektoratet kan tage stilling til

¹ Lov om offentlige veje, jf. lovbekendtgørelse nr. 893 af 9. september 2009

Vi kan tage stilling til klager over en ekspropriation og i forbindelse hermed tilsidesætte en vejbestyrelses beslutning om ekspropriation fra en ejendom. Dette fremgår af vejlovens § 4, stk. 2.

Vejlovens bestemmelser om ekspropriation

Det er vejbestyrelsen, der beslutter, om en ekspropriation skal ske. Dette fremgår af vejlovens § 49, stk. 1.

Vejbestyrelsen kan iværksætte en ekspropriation til offentlige vej- og stianlæg, når almenvellet kræver det. Det fremgår af lovens § 43, stk. 1.

Ved offentlige veje forstås veje m.m., der er åbne for almindelig færdsel, og som bliver administreret af stat eller kommunen efter vejlovens bestemmelser. Det fremgår af vejlovens § 1.

Vejlovgivningen² indeholder i enkelte tilfælde hjemmel til at ekspropriere til anlæg af private fællesveje i landzone.

Ved private fællesveje forstås veje m.m., der uden at være offentlige³, tjener som færdselsareal for anden ejendom end den ejendom, som vejen ligger på. Det fremgår af privatvejslovens⁴ § 2, stk. 2.

I henhold til vejlovens § 43 er der hjemmel til at ekspropriere til private (fælles) veje – og stianlæg, når disse er nødvendiggjort af

- anlægsarbejder m.v. på offentlig vej, jf. lovens § 43 stk. 2 og § 69,
- beslutning eller bestemmelse om oprettelse eller benyttelse af adgange til offentlig vej, jf. lovens §§ 78–79, eller
- beslutning om tilvejebringelse af vejadgang i forbindelse med nedlæggelse af offentlige og almene veje, jf. vejlovens kapitel 9.

I forbindelse med nedlæggelse af en privat fællesvej, kan kommunen fremskaffe anden vejadgang ved ekspropriation efter reglerne i vejlovens kapitel 5. Det fremgår af lovens § 53, stk. 3.

Bestemmelsen gælder også i forbindelse med nedlæggelse af private fællesvej på landet, jf. henvisning til kap. 9 i lovens § 14, stk. 5.

Herudover indeholder vejlovgivningen ikke hjemmel til at ekspropriere til anlæg af private fællesvej eller rent private veje på landet.

Vejlovens § 69 om adgangsforhold i forbindelse med anlæg eller ombygning af offentlige veje

Ved nye vejanlæg og ombygning af veje skal vejbestyrelsen tage stilling til, om eksisterende adgange, herunder overkørsler, skal opretholdes. Afbryder vejanlægget en ejendoms hidtidige

² Vejloven, vejbidragsloven, privatvejsloven og vintervedligeholdelses- og renholdelsesloven

³ Jf. vejlovens og privatvejslovens § 1

⁴ lov om private fællesveje, lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. maj 2008

adgang til det offentlige vejnet, skal vejbestyrelsen så vidt muligt sikre ejendommen anden fornøden vejadgang. Det fremgår af vejlovens § 69, stk. 1.

Hvis ikke der bliver etableret fornøden forbindelse til offentlig vej eller til afskårne dele af ejendommen, har ejendommens ejer eller bruger ret til erstatning efter reglerne i vejlovens §§ 51-58. Dette fremgår af vejlovens § 69, stk. 2.

Vores vurdering

Kommunens argumenter

Kommunen har som begrundelse for, at der kan ske ekspropriation blandt andet anført, at

- der er hjemmel i vejlovens § 43, stk. 1, nr. 2, til at ekspropriere til private vejanlæg, når disse er nødvendiggjort af en beslutning om opretholdelse eller benyttelse af adgange til offentlig vej
- Kommunen besluttede, at adgangen til råstofområdet (begge etaper) skulle ske ad en overkørsel til G. V vej for at undgå udbygning af områdets smalle veje og for at gøre transportvejen i forbindelse med kørsel til og fra råstofgraven kortere
- ekspropriationen kan foretages ud fra almene samfundshensyn, idet det herved sikres, at råstofplanlægningen kan sikres og for at sikre, at vejnettet kan benyttes hensigtsmæssigt
- at en overkørsel til B vej og G A vej fra råstofområdet vil være til gene for beboerne på de omkringliggende ejendomme på grund af en øget kørsel med lastbiler
- den tvangsroute som udvindingstilladelse er underlagt vil blive forlænget (500 meter), og at
- det er mest hensigtsmæssigt med kun én overkørsel som adgangsvej til råstofområdet. Hvis der skulle etableres overkørsel til B vej ville der være 2 overkørsler med tung transport inden for 200 meter.

Vores begrundelse

Ekspropriation

En offentlig vej, der kun har forbindelse med det øvrige offentlige vejnet ad en privat fællesvej på landet eller privat vej, kan efter vores opfattelse ikke anses for at være åben for almindelig færdsel, da en sådan privat fællesvej/privat vej kan afspærres for almindelig færdsel på privatretligt grundlag, og nedlægges uden vejmyndighedens samtykke.

Vi forstår sagen således, at det alene er K A/S som råstofudvinder, der vil få adgang til at udnytte og kan udnytte det areal, som kommunen har eksproprieret til, blandt andet ved at opsætte et transportbånd.

Der vil således ikke være adgang for offentligheden til vejarealet, da vejarealet ikke tjener som hverken offentlig eller privat fællesvej. Vi mener derfor ikke, at vejadgangen mellem de to råstofområder kan anses for at tjene almenvellets interesser, jf. vejlovens § 43, stk. 1.

Det fremgår af sagen, at Kommunen i brev af 14. februar 2008, over for K A/S, har indvilliget i at tilvejebringe adgangsvej mellem to råstofområder (matr. nr. 5 ae og 5 q) om nødvendigt ved ekspropriation under forudsætning af, at K A/S ville fraskrive sig retten til i øvrigt at ansøge om udkørsel til G A vej og B vej.

Overkørsel

Nye overkørsler fra en ejendom til en offentlig vej må kun etableres med vejbestyrelsens godkendelse. Det fremgår af vejlovens § 70, stk. 1.

Benyttelse af eksisterende overkørsler for anden ejendom, end den overkørslen er godkendt for, må kun ske med vejbestyrelsens tilladelse, jf. vejlovens § 71, stk. 1 og 3.

Ved en ejendom forstås det matrikulerede grundareal, jf. punkt 1 i privatvejslovscirkulæret⁵. Vejlovgivningens ejendomsbegreb er således identisk med udstykningslovens⁶ ejendomsbegreb, jf. udstykningslovens § 2.

I denne sag er der ikke grundlag for at antage, at de eksisterende overkørsler fra ejendommene, matr.nr. 5 ae og 5 q, kræver ny godkendelse efter vejlovens § 71.

Der er heller ikke oplysninger om ombygning af de offentlige veje, hvortil disse ejendomme hidtil har haft vejadgang. Allerede derfor ses der ikke at være grundlag for at træffe afgørelse om adgangsforholdene efter bestemmelsen i vejlovens § 69, stk. 1.

Der er i henhold til vejlovens bestemmelser ikke hjemmel til, at der kan ske ekspropriation til en privat vej, uanset at kommunen har begrundet sin afgørelse i hensyn til de omkringliggende vejes størrelse eller hensynet til færdselsmæssige gener for tilgrænsende naboer som følge af en forøget trafik fra råstofområderne.

I forbindelse med en tilladelse til råstofindvinding kan kommunalbestyrelsen fastsætte særlige vilkår bl.a. med henblik på at varetage hensyn til miljø og infrastruktur. Det fremgår af råstoflovens⁷ §§ 7 og 10. Kommunalbestyrelsen kan i den forbindelse træffe bestemmelse om adgangen fra råstofindvindingen til offentlig vej.

Hvis en sådan bestemmelse indebærer etablering af en ny vejadgang, skal denne godkendes særskilt efter vejlovens regler.

Vi er ikke bekendt med, om råstofloven indeholder ekspropriationsbestemmelser til gennemførelse af et vilkår om vejadgangen til råstofindvindingen.

Konklusion

Der er ikke hjemmel i vejlovens § 43 til at ekspropriere til offentlig vej, når denne vej alene skal forbinde 2 private ejendomme hen over tredjemands ejendom. En sådan vej er ikke offentlig, allerede fordi den ikke vil være åben for almindelig færdsel, jf. definitionen på offentlige veje, vejlovens § 1, stk. 1.

Vejlovens § 43, stk. 1, indeholder heller ikke hjemmel til at ekspropriere til privat vej i den foreliggende situation.

⁵ Ministeriet for offentlige arbejders – nu Transportministeriets – cirkulære nr. 134 af 6. december 1985 om lov om private fællesveje

⁶ Lov om udstykning og anden registrering i matriklen, jf. lovbekendtgørelse nr. 494 af 12. juni 2003, med senere ændringer

⁷ Lovbekendtgørelse nr. 950 af 24. september 2009. Administreres af Miljøministeriet, By- og Landskabsstyrelsen. Klageadgang til Naturklagenævnet.

Vi tilsidesætter derfor kommunens ekspropriationsbeslutning af 28. maj 2009 som ulovlig og skal anmode kommunen om at trække afgørelsen tilbage.

Om nedklassificering af en offentlig vej efter ekspropriation

Vi kan oplyse, at der efter vores opfattelse ikke er noget til hinder for, at en offentlig vej, hvor arealerne er erhvervet ved ekspropriation, senere kan nedklassificeres til privat fællesvej.

Vi mener dog, at hvis det allerede på tidspunktet for ekspropriationen er hensigten at nedklassificere vejen til privat fællesvej efter dens anlæg, vil en sådan ekspropriation kunne tilsidesættes som ulovlig efter de uskrevne regler om forbud imod magtfordrejning.

Om Vejdirektoratets udtalelse af 5. marts 2004

Vi har forstået sagen således, at Kommunen som begrundelse for sin beslutning om at gennemføre den konkrete ekspropriation blandt andet har henvist til to udtalelser fra Vejdirektoratet fra 5. marts 2004 og 9. september 2005⁸.

Det fremgår af et referat fra møde i Kommunen den 25. maj 2004, at kommunen forstod vores udtalelse af 5. marts 2004 således, at

- den fornødne hjemmel for tilvejebringelse af vejadgang mellem de to råstofområder forelå, og at
- kommunen kunne risikere et erstatningskrav fra ejeren af råstofområderne, hvis kommunen afslog at give tilladelse til etablering af vejadgang til G A vej og B vej, og ejeren derved blev afskåret fra at udnytte råstofområderne.

For god ordens skyld skal vi hertil oplyse, at vi i vores udtalelser ikke har taget stilling til lovligheden af en eventuel ekspropriation, men alene har udtalt os generelt om vejlovens bestemmelser.

For så vidt angår hjemlen for en ekspropriation til offentlig eller privat fællesvej, oplyste vi i vores udtalelse af 5. marts 2004 oplyst, at:

"Som oplyst af kommunen kan vejbestyrelsen med hjemmel i § 43, stk. 1, og 2, ekspropriere til anlæg af nye offentlige veje, når almenvellet kræver det.

Udtrykket, "når almenvellet kræver det", er en gentagelse af det tilsvarende krav i Grundlovens § 73.

Dette er udtryk for, at ekspropriationen skal varetage almene samfundshensyn og ikke må gå videre end nødvendigt for at varetage disse hensyn.

Det må som udgangspunkt være Vejdirektoratets opfattelse, at ekspropriation til nye veje af hensyn til gennemførelse af den for et område fastsatte planlægning varetager almene samfundshensyn.

⁸ Vejdirektoratets j.nr. A01-D0301-41

Spørgsmålet, om en konkret ekspropriation er nødvendig for at varetage denne interesse, beror på et skøn, som Vejdirektoratet eventuelt skal tage stilling til i forbindelse med en eventuel klage over ekspropriationen.”

Vi tager i vores udtale således ikke stilling til, om kommunen lovligt kan ekspropriere til en vej, hvor der ikke er offentlig adgang.

Derimod oplyste vi, at hjemlen til tilvejebringelse af anden vejadgang ved ekspropriation i form af offentlig vej og privat (fælles) vej findes i vejlovens § 43, stk. 1, nr. 2 og stk. 2.

For så vidt angår spørgsmålet om kommunens erstatningspligt, har vi i vores udtalelse af 5. marts 2004 oplyst, at

”I det omfang kommunen efter nævnte bestemmelse eller i forbindelse med kommende matrikulære ændringer kan nægte adgang til de offentlige veje G A vej og B vej, kan ejeren kræve, at kommunen som vejbestyrelse overtager arealerne, hvis ejeren afskæres fra en udnyttelse af arealet, der er økonomisk rimelig og forsvarlig under hensyn til ejendommens beliggenhed og øvrige beskaffenhed, og som svarer til den udnyttelse, der finder sted af andre tilgrænsende eller omliggende arealer, medmindre vejbestyrelsen kan anvise anden fornøden adgang til arealet.

Spørgsmålet, om betingelserne for overtagelse er til stede, henhører under lovens taksationsmyndigheder, der tillige kan tage stilling til, om det af vejbestyrelsen eventuelt fremsatte forslag til ændrede adgangsforhold er tilfredsstillende, jf. lovens § 79.”

Om kommunen er erstatningspligtig over for ejeren af råstofområdet, hvis der ikke kan meddeles adgang til en B vej/G A vej, og ejeren af området på den baggrund mener at få et tab, er et erstatningsretligt spørgsmål, som skal afgøres af domstolen, hvis det ikke er muligt at opnå enighed mellem parterne.

Om kommunen er erstatningspligtig over for ejeren af råstofområderne, fordi der tidligere er indgået aftaler mellem kommunen og ejeren, er også et privat retligt spørgsmål, der skal løses af domstolene, hvis det ikke er muligt komme til en forståelse om fortolkningen af aftalerne mellem parterne.

Vi foretager os ikke mere i sagen. I er velkomne til at kontakte mig, hvis I har spørgsmål. Kopi af dette brev er sendt til advokaten.

